

УДК 378.004

**Єфіменко Л.М., к.н.держ.упр., ст. викл., Ортіна Г.В., д.н.держ.упр.,
доц., Олексенко Р.І., д.ф.н., проф., Застрожнікова І.В., к.н.держ.упр.,
доц., Вороніна Ю.Є., к.н.держ. упр., ст. викл.,
Нестеренко О.М., к.ю.н., ст.викл.**

**Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного**

**РОЗВИТОК SOFT SKILLS СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК НАПРЯМОК
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА РОЗВИТКУ
КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ**

Анотація. У статті надано аналіз значущості soft skills як креативної складової професійного зростання майбутніх випускників спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Ключові слова: soft skills, вища освіта, здобувач, освіта, компетентності, якість, креативність.

Постановка проблеми. Актуальність питання реформування вищої освіти України є одним з найважливіших завдань держави. Сучасне суспільство втратило свої ціннісні орієнтири як компонент системи-моделі регуляції поведінки суб'єкта зі сторони соціуму-держави через посередництво соціонормативів. Молодь не хоче бути схожою на робітничий клас, інженерів, лікарів, вчителів, на людину, що працює на землі! Сучасна молодь хоче бути схожа на зірок шоу-бізнесу, які отримують великі гроші живуть аж ніяк не так як звичайна середньостатистична людина [6]. Особлива увага до молоді пов'язана із стрімким розвитком політичної, економічної та науково-технічної галузей. Завдяки новітнім розробкам та сучасним проектам ринок праці та перелік професій у перспективі матимуть суттєві перетворення, деякі спеціальності взагалі зникнуть. Разом із тим, у професійній підготовці спеціалістів, що забезпечують якісне управління державою, поки що не вдається добитися високого результату. Тому разом із формуванням hard skills у студентів спеціальності «Публічне управління та адміністрування», необхідно розвивати креативність, гнучкість мислення та здібності адаптуватися до мінливого середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку soft skills розглядають у своїх дослідженнях: К. Коваль, Н. Длугунович, Р. Олексенко, Т. Яркова, І. Черкасова, С. Шилова та інші. Але не існує жодних досліджень, що спрямовані на з'ясування важливості для професійного становлення майбутніх фахівців в галузі державного управління.

Формулювання цілей статті. Теоретично обґрунтувати значущість *soft skills* для професійного та креативного зростання майбутніх фахівців із публічного управління та адміністрування.

Виклад основного матеріалу досліджень. *Soft skills* – це професійні, міжособистісні та внутрішньо особистісні навички, які дозволяють бути успішними у професійній діяльності. Сталого переліку, як і класифікації *soft skills*, не існує, оскільки для різних видів діяльності пріоритетними є різні види навичок [3]. Поняття «*soft skills*» починає вживатися в наукових роботах в 90-і рр. ХХ століття. Одними з перших до нього звертаються американські та німецькі фахівці в галузі управління, пізніше воно з'являється в працях вітчизняних і зарубіжних представників бізнесу і освіти [7; 8; 9]. «М'які» навички пов'язані з «жорсткими» навичками (*hard skills*), які забезпечують виконання професійних дій. При цьому «жорсткі» навички гарантують тільки 15% успіху, в той час як інші 85% залежать від «м'яких» навичок [8, 7]. На відміну від «жорстких» навичок, які можна сформувати і розвивати згодом, «м'які» навички складніше сформувати [8, 9].

Навчання за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» спрямоване на підготовку фахівців з вирішенням стратегічних завдань управління в державному та корпоративному секторах з урахуванням комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів впливу і тенденцій розвитку в конкурентному середовищі, а також в певній галузі суспільного виробництва і держави в цілому. Сидячі за студентською партою, здобувачі вищої освіти мають змогу отримати багато теоретичного матеріалу, що здебільшого формує *hard skills*. Але згідно стандартам вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» як для першого (бакалаврського), так і для другого (магістерського) рівнів вищої освіти протягом навчання студент повинен оволодіти компетентностями, які можна віднести до *soft skills*, а саме [1]:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером.
3. Здатність розробляти та управляти проектами.
4. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.
5. Здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність).
6. Здатність ініціювати, планувати та управляти змінами для вдосконалення існуючих та розроблення нових систем.
7. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.
8. Здатність управляти різнобічною комунікацією.
9. Здатність до раціональної критики та самокритики, конструктивної реакції на зауваження.

10. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
12. Здатність працювати в команді.
13. Здатність планувати та управляти часом.
14. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
15. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
16. Навички міжособистісної взаємодії.
17. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Розвиток інформаційних технологій, зміна економічного устрою посилили зацікавленість роботодавців до гнучких навиків. Оволодіння ними дозволяє працівнику збільшити ефективність праці у своїй галузі, а також надає змогу переходити між галузями, при цьому зберігаючи власну затребуваність.

Основними умовами для розвитку soft skills у студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» є:

- наявність конкретного плану розвитку;
- аналіз своїх дій, успіхів, та невдач;
- необхідність отримання зворотного зв'язку;
- необхідність вийти із «зони комфорту»;
- мотивація розвиватися, отримувати новий досвід.

Інструментами розвитку soft skills у студентів є:

1. Воркшопи, тренінги, семінари. Дають змогу учасникам самостійно отримувати знання. Дані інструменти сприяють підвищенню інтенсивності групової взаємодії, активності і самостійності учасників, надають учасникам актуальний досвід й особисте переживання.

2. Коучинг від зовнішніх менторів. Протягом навчання студенти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» проходять виробничі практики у органах місцевого самоврядування, під керівництвом досвідчених спеціалістів і на власні очі можуть побачити їх роботу та навіть прийняти участь у вирішенні деяких питань.

3. Участь у проєктах: Одним з яскравих прикладів, де можуть прийняти участь студенти є Бюджет участі від місцевих органів самоврядування, проєкти від Erasmus+ та інші проєкти, про участь у яких постійно оголошується на таких сайтах, як: <https://gurt.org.ua/>, <https://unistudy.org.ua/> та інші.

4. Книги та статті. Вони допомагають в отриманні додаткових знань та знаходженні ідей. Читання книг та статей формують світогляд, систему цінностей, переконання та особисту філософію.

5. Освіта в ігровій формі. Проведення ділових ігор на практичних заняттях у студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адмініструван-

ня» дають змогу розвивати такі здібності, як робота у команді, лідерство, прийняття рішень, планування та керування часом.

Розглядаючи процес розвитку і саморозвитку soft skills у студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», ключовою складовою цих процесів слід вважати наявність індивідуальної траєкторії професійного становлення (або індивідуального плану розвитку). Такого роду власна програма пріоритетних цілей розвитку, кроків і заходів, необхідних для досягнення заявлених цілей, яка демонструє самодостатність випускника як фахівця, що володіє метакомпетенціями.

Для того щоб навчання було дійсно ефективним, потрібно ефективно сформулювати реальну мету і ефективно змодельовати процес, який базується на розвитку soft skills згідно комунікативному полю. Правильно спроектоване освітнє середовище сприяє досягненню поставлених цілей. При цьому для здобувача вищої освіти найголовніше – прийняти на себе відповідальність за власний саморозвиток, не перекладаючи її на викладачів, тренерів, спікерів і т.д. Також важливу роль у процесі розвитку soft skills відіграє наявність мотиваційної складової.

В цілому необхідно чітко зафіксувати, як будуть оцінюватися результати по кожному інструменту і по кожній цілі. Наступним кроком є своєчасне планування різних розвиваючих дій: тренінги та майстер-класи, розвиток на робочому місці (або на проектах), саморозвиток і читання літератури, ментворкінг – навчання у інших. Необхідно встановити точні межі виконання всіх завдань і розвиваючих заходів, вибрати точки проміжного контролю, щоб регулярно проводити моніторинг результатів і (при необхідності) коригувати даний процес.

Індивідуальність результатів залежить від процесу освоєння нових навичок з тією лише різницею, що потрібно вибудовувати так, щоб була можливість відпрацювати кожен із структурних елементів процесу освоєння. Не слід переходити до наступного елементу, поки попередній освоєний недостатньо.

Основними методами розвитку soft skills у здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» слід вважати:

1. Самонавчання – самостійне вивчення інформації про моделі успішної поведінки (читання літератури, самостійне вивчення різних матеріалів (статті, блоги, мануали тренінги), прослуховування вебінарів.

2. Пошук зворотного зв'язку – отримання зворотного зв'язку від однокурсників, викладачів, наставників і керівників виробничих практик про успішність своєї поведінки в аспекті розвитку конкретного досвіду.

3. Навчання на досвіді інших і ментворкінг – виділення і вивчення моделей успішної поведінки того, хто має високий рівень розвитку даної компетенції, робота з ментором.

4. Спеціальні завдання (фонові тренінги) – самостійні вправи, розвиваючі певні компетенції, які виховують вибрані особистісні якості або, навпаки, повинні утилізувати шкідливі звички.

5. Рішення кейсів – дослідження конкретних ситуацій з пропозицією оптимальних шляхів вирішення.

6. «Навчання через розгортання сюжетних ліній на основі бінарних тематичних опозицій» – включення в вивчення матеріалу через подання його у вигляді пов'язаної розповіді, історії шляхом виявлення його емоційно-особистісної значущості.

7. Розвиток в процесі роботи – пошук і освоєння більш ефективних моделей поведінки при вирішенні завдань, що входять в професійний функціонал.

Висновки. Сучасна політична ситуація висуває досить високі вимоги до умінь, навичок, особистісних якостей держслужбовця, і, для того щоб їм відповідати, необхідно ефективно взаємодіяти, планувати свою діяльність на етапі навчання, розуміти і вміти прогнозувати вчинки і поведінку інших людей, розпізнавати емоційні реакції, особливості соціальної ситуації. Внаслідок постійної зміни політичних поглядів українського суспільства вимоги до професійних і індивідуально-особистісних якостей державного службовця зростають, тому формування соціального інтелекту також має практичну значимість.

Системне впровадження викладачами нових форм роботи, серйозна, копітка робота над методикою викладання в межах розвитку гнучких навиків студентів, не дивлячись на складність діагностики процесу становлення soft skills, а також подолання споживчої позиції сучасних студентів, дозволить максимально наблизитись до ідеальної моделі сучасного випускника вищого навчального закладу.

Основною метою викладача при цьому повинно стати: навчити студента постійно вчитися, адже тільки людина з «відкритим розумом» здатна ефективно керувати собою, підприємством, державою.

Список використаних джерел.

1. Наказ України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти // Міністерство освіти і науки України. – 2018. – № 1172.

2. Горбова Н.А. Природа державного контролю (нагляду) та генезис його законодавчого визначення. «Право та державне управління» № 1 (2019).

3. Длугунович Н.А. Soft skills як необхідна складова підготовки іт-фахівців. Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. 2014. № 6. С. 239–242.

4. Застрожнікова І.В. Якісна освіта, як передумова сталого розвитку сільських територій. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Економіка, підприємництво, менеджмент: сучасний стан і обриси майбутнього» Національна металургійна академія України, м. Дніпро, 23 квітня 2019 року.

5. Коваль К. Розвиток «soft skills» у студентів – один із важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167.

6. Олексенко Р. І. Творчість як матриця діяльнісно-активного способу буття людини в інформаційному світі. Міжнародна науково-практична конференція: «Концептуальні та практичні засади становлення і розвитку smart-освіти як чинника формування smart-культури в умовах еволюції від інформаційного суспільства до «smart-суспільства»». 2018.-С. 52-57.

7. Doyle Alison. (2020). What are Soft Skills? – The balance careers [in English] available at: <https://www.thebalancecareers.com/what-are-softskills-2060852>

8. Mitchell G. Essential soft skills for success in the 21st century workforce as perceived by Alabama business/marketing educators/ URL: http://etd.auburn.edu/bitstream/handle/10415/1441/Mitchell_Geana_57.pdf.

9. Robles M. Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace // Business Communication Quarterly. 2012. № 75 (4). P. 453-465.

Yefimenko L.M., Ortina H.V., Oleksenko R.I., Zastrozhnikova I.V., Voronina Yu.Ye., Nesterenko O.M. Soft skills Development of Public Administration students is a direction of improving the quality of vocational education in higher education and creative abilities development.

Summary. In the article, the analysis of the importance of soft skills as a creative component for the professional development of future graduates of the specialty 281 "Public Administration " are reviewed.

Key words: soft skills, higher education, student, education, competences, quality, creativity.